

СТАНОВИЩЕ

От проф. д.ю.н. Йонко Кунчев относно дисертацията на Нина Валериева Тагарова на тема „Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

Дисертацията в обем от 187 страници е структурирана в увод, четири глави, заключение и списък на използваната литература. Предмет на първа глава е същността и историята на данъчното облагане. Разгледани са и видовете данъци като специално внимание е отделено на корпоративния данък, данъкът върху доходите на физическите лица, данък добавена стойност и местните данъци. Във втора глава е направена наказателноправна и криминологична характеристика на престъпленията против финансово-данъчната система. В тази част от дисертацията се съдържа и сравнителноправен анализ на данъчните престъпления в САЩ, Англия, Германия, Италия, Франция, Русия и Китай. Трета глава е посветена на престъпленията против данъчната и осигурителната система. А предмет на четвърта глава е превенцията на престъпленията против данъчната и осигурителната система.

Основните изводи относно дисертационното изследване се свеждат до следното:

1. Във фокуса на изследването е наказателноправната характеристика на престъпленията срещу данъчната и осигурителната система от гледна точка на техния обект, предмет, субект и субективна страна. Изследвана е същността на данъка. Видовете данъци са диференцирани по различни критерии. Направено е разграничение между „субект на данъчно облагане“ и „данъчно задължени лица“. От тази позиция е разкрито съдържанието на понятието „данъчна правосубектност“. Очертани са престъпното укриване на данъци според техните видове, както и начините за избягване плащането на осигурителни вноски.

2. В дисертацията е използван богат научен апарат. Обстойно е анализирана съдебната практика. Направен е исторически анализ на възникването и развитието на данъците и на данъчните престъпления в различни епохи. Формулирани са изводи за относително промяната на данъчната политика в хода на историята. Извършен е сравнителноправен анализ на наказателноправните системи на държави с по-голям опит в противодействието срещу икономическата престъпност. На базата на анализа на историята и съвременното състояние на правната

регламентация на данъчните престъпления в съчетание с изследване на съдебната практика са направени предложения за усъвършенстване наказателноправните норми относно тези престъпления, както и на престъпленията срещу осигурителната система.

3. Особено внимание в дисертацията е отделено на критериите за неплащането на данъците в „големи“ и „особено големи“ размери. От тази позиция са изложени съображения за преразглеждане на чл. 93, т. 14 НК. В дисертацията основателно се изтъква, че от 2000 г., когато е регламентирана тази разпоредба досега са настъпили съществени промени в икономическия живот на страната. Във връзка с това са предложени различни варианти. Обсъдена е възможността за критерий да се използва минималната работна заплата, както при престъпленията срещу собствеността, но едновременно с това се отчита, че минималната работна заплата е динамична величина поради което този вариант се определя от Нина Тагарова като неприемлив. Анализирани са и „компромисен“ вариант – да се пренесе съотношението между минималната работна заплата спрямо приетите в НК критерии за „големи“ и „особено големи“ размери. Като илюстрация за същественото различие между 2000-та и 2018 година в дисертацията се посочва, че към 2000-та година минималната работна заплата е била в размер на 79 лева, докато след последното увеличение от 2017 г. тя е 510 лв. Аргументът относно необходимостта от възприемането на подобен подход е отпадане на наказателната отговорност за широк кръг от лица, респ. деянията им да бъдат квалифицирани по по-леко наказуеми състави. В дисертацията се отчита сложността на решаването на този въпрос – че размерът на минималната работна заплата не може да бъде единствен критерий, а е необходимо да се отчита и брутния вътрешен продукт, брутния национален продукт, инфлацията, както и други икономически показатели. Ето защо в дисертацията се предлага въпросът да бъде решен от финансиста, с оглед разработването на подходяща формула.

4. Обстойно са анализирани начините за извършване на престъпленията срещу данъчната и осигурителната система. Върху тази основа са направени предложения за повишаване разкриваемостта на тези престъпления и ефективността на дейността по наказването на техните извършители. Нетипично от наказателноправна гледна точка, но полезно от практическа гледна точка е разглеждането на проблемите във връзка с разкриването на престъпленията, които са предмет на дисертационното изследване. Посочени са и причините за ниската разкриваемост на тези престъпления.

5. Направена е криминологична характеристика на извършителите на данъчни престъпления от гледна точка на криминологичната доктрина за личността на престъпника. Анализирани са мотивационният механизъм за извършване на престъпленията против данъчната и осигурителната система. Този анализ е направен през призмата на социалната и икономическата обстановка в страната. Предложени са системи от мерки за превенция на престъпленията срещу данъчната и осигурителната система.

6. Авторефератът е изготвен в съответствие с установените изисквания и правилно отразява съдържанието на дисертацията. По темата на дисертацията са публикувани 5 статии от нейния автор.

Към дисертацията могат да се направят някои препоръки, основните от които се отнасят до следното:

1. Структурата на дисертацията не е достатъчно издържана от гледна точка на диференциацията на наказателноправните и криминологичните въпроси в отделните глави и параграфи. По-правилно би било въпросите относно личността на престъпника и мотивационния механизъм за извършване на престъпленията против данъчната и осигурителната система да бъдат включени в четвърта глава относно превенцията на този вид престъпления.

2. Считам, че дисертацията би спечелила, ако по-задълбочено бе направено разграничението между данъчно престъпление и данъчно нарушение с оглед особеностите на деянията и степента на тяхната обществена опасност.

3. От по-задълбочена аргументация се нуждае предложението за опростяване състава на чл. 255 НК и отпадане на излишното според докторанта „детайлизиране на състава“.

4. С по-голяма задълбоченост би следвало да се анализират криминогенните фактори относно изследваните престъпления. Това е необходима предпоставка за ефективна превантивна дейност. Криминогенните фактори биха могли да бъдат разкрити и теоретично обяснени чрез солидно емпирично изследване, но такова не е направено. Това е причината за твърде общия поглед в дисертацията относно превенцията на престъпленията срещу данъчната и осигурителната система. Тази тема е твърде сложна и широка, поради което заслужава самостоятелно изследване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Направените бележки и препоръки не разколебават общата ми положителна оценка на дисертацията. Тя представя нейния автор като задълбочен и ерудиран изследовател. Това ми дава основание да считам, че Нина Тагарова е достойна за получаването на образователната и научна степен „доктор“.

Подпис:

(проф. д.ю.н. Йонко Кунчев)